

การส่งเสริมการเรียนรู้ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงบ้านน้อย ตำบลจันดุม

อำเภอพลับพลาชัย จังหวัดบุรีรัมย์

The Learning Extension of Self - Sufficiency Economy in Ban NoiChandum Sub-District,

Phlapphla Chai District, Buriram Province

ศศิธร แปลงไธสง (SasitornPlangthaisong)* ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (Dr.Benchamas Yooprasert)**

บำเพ็ญ เขียวหวาน (Bumphen Kheawkhwan)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ข้อมูลส่วนบุคคลของประชากรสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านน้อย ตำบลจันดุม 2) การส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจไปใช้ในชีวิตประจำวัน 4) ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยเงื่อนไขที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตามหลักสูตรการดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียงและ 5) ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักสูตร การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ ประชากรสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านน้อย หมู่ที่ 10 ตำบลจันดุมอำเภอพลับพลาชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวนทั้งหมด 30 คนเก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรที่ร่วมโครงการและเป็นสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านน้อย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และเวทีชุมชนวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อหาค่า ความถี่ ร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุสูงสุด 47.73 ปี มีสถานภาพสมรส เกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า มีอาชีพเกษตรกรรม มีรายได้เฉลี่ย 5,890.0 บาท มีระยะเวลาในการประกอบอาชีพต่ำ เฉลี่ย 23.07 ปีมีพื้นที่ถือครองต่ำกว่า 10 ไร่ และลักษณะการถือครองเป็นของตนเอง มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร โทรทัศน์ และจากการประชุม และการฝึกอบรม/สัมมนา

การส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทุกรายได้รับการเรียนรู้จากทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาตนเองและครัวเรือนในการเพิ่มรายได้ การลดรายจ่ายและการเรียนรู้เสริมจากการศึกษาดูงานจากบุคคลต้นแบบ กลุ่มต้นแบบ ชุมชนต้นแบบ เกษตรกรมีการนำผลที่ได้จากการเรียนรู้ตามหลักสูตร “การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง” ไปใช้ในชีวิตประจำวันอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า เกษตรกรมีการนำไปปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดด้านเงื่อนไขการมีคุณธรรม รองลงมาคือ ด้านความมีภูมิคุ้มกันที่ดี ด้านความมีเหตุผล ด้านเงื่อนไขการมีองค์ความรู้ และมีการนำไปปฏิบัติน้อยที่สุดในด้านความพอประมาณ ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยเงื่อนไขที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตามหลักสูตร “การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง ด้านผู้จัดการเรียนรู้ พบว่า เกษตรกรเกือบทั้งหมดให้เวลาของผู้จัดการเรียนรู้ส่วนด้านวิธีการเรียนรู้พบว่า เกษตรกรเกือบทั้งหมด ให้การเรียนรู้จากการได้ปฏิบัติจริง

ปัญหาของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักสูตร “การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า เกษตรกรประสบปัญหาเนื้อหาขาดรายละเอียดของการปฏิบัติและการจัดกิจกรรมเรียนรู้

* นักศึกษา หลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

** รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ABSTRACT

The objectives of this research were to study 1. personal data of Baan Noi Sufficiency Economy group's members, Chan Dum Sub-district; 2. sufficiency economy philosophy learning promotion; 3. sufficiency economy philosophy applied to daily life; 4. opinion about condition factors contributing to the livelihood following way of sufficiency economy philosophy course learning; and 5. Problems and suggestions of farmers towards learning promotion according to the livelihood followed way of sufficiency economy philosophy course learning.

Population of this research was 30 members of Baan Noi sufficiency economy group, Village No. 10, Chan Dum Sub-district, Phlapphla Chai District, Buriram Province. Data were collected from farmers who joined project and were members of Baan Noi sufficiency economy group. The tools used to collect data were questionnaire and public forums. Data were analyzed by using computer to find frequencies, percentages, maximum, minimum, means and standard deviation.

The research revealed that most of farmers were female, maximum aged at 47.73 years old, married, completed primary education or below, did farming, earned average income 5,890 baht, had average 23.07 years of agricultural experience, owned less than 10 rais of land, had information perception from agricultural extension workers, television, seminars and workshops.

About sufficiency economy philosophy learning promotion, all members had learned from self-developed and family developing activities in income gaining, expenses reducing and additional learning from visiting study of role model, group model and community model. Farmers had applied knowledge from the livelihood following way of sufficiency economy philosophy course learning to daily life at high level. When consider by aspect, the research found that farmers had applied knowledge at highest level in integrity condition, followed by good self-immunity, reasonableness, intelligence condition and they had applied knowledge at lowest level in moderation. While opinion about condition factors contributing to the livelihood following way of sufficiency economy philosophy course learning, the research found that almost of farmers had given time to learning organizer and almost of them had learned from practicing.

About problems of farmers towards the livelihood following way of sufficiency economy philosophy course learning, the research revealed that farmers had faced practicing without particulars and learning activities providing.

คำสำคัญ: การส่งเสริมการเรียนรู้ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงบ้านน้อย จังหวัดบุรีรัมย์

Keywords: The Learning Extension of Self - Sufficiency Economy in Baan Noi, Buriram Province

บทนำ

สำนักงานเกษตรจังหวัดบุรีรัมย์ มีแผนงานโครงการในการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในการส่งเสริมเกษตรกรดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเมื่อปี 2557 ให้สำนักงานเกษตรอำเภอ

พลับพลาชัย ดำเนินการคัดเลือกเกษตรกรในพื้นที่บ้านน้อย หมู่ที่ 10 ตำบลจันตุม อำเภอพลับพลาชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 30 ราย เข้าร่วมโครงการเศรษฐกิจพอเพียง ระยะที่ 2 ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และเข้าร่วมโครงการเรียนรู้ทางไกล หลักสูตรการเรียนรู้ “การ

ดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง” ชั้นที่ 1 และเริ่มดำเนินงานตามโครงการ เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2557 มีหน่วยงานที่รับผิดชอบ ได้แก่ สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สำนักการศึกษาต่อเนื่องและศูนย์การเรียนรู้ทางไกล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช กรมส่งเสริมการเกษตร โดยสำนักงานเกษตรจังหวัดบุรีรัมย์ สำนักงานเกษตรอำเภอพลับพลาชัย และหน่วยงานภาคี ทั้งภาครัฐและเอกชน เกษตรกรที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการเศรษฐกิจพอเพียง ระยะที่ 2 ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จำนวน 30 ราย ได้ร่วมกันดำเนินการจัดตั้งกลุ่ม ชื่อว่า กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านน้อย หมู่ที่ 10 ตำบลจันตุม อำเภอพลับพลาชัย จังหวัดบุรีรัมย์ และสมาชิกกลุ่มได้เรียนรู้ทางไกลตามหลักสูตรการเรียนรู้ “การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง” ชั้นที่ 1 ที่เน้นการแก้ปัญหา ระดับของชีวิตปัจเจกบุคคลและครัวเรือน ให้หมดหนี้สิน มีอาชีพการงานที่มั่นคง มีครอบครัวที่อบอุ่น ลดอบายมุขสิ่งเสพติดที่เป็นทางแห่งความเสื่อมของชีวิต ตลอดจนมีสุขภาพกายสุขภาพจิตที่แข็งแรง รวมระยะเวลาการเรียนรู้ตลอดหลักสูตร ทั้ง 2 ช่วงระยะ รวมจำนวน 32 สัปดาห์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลส่วนบุคคลของสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านน้อย หมู่ที่ 10 ตำบลจันตุม อำเภอพลับพลาชัย จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อศึกษาการส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
3. เพื่อศึกษาการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน
4. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยเงื่อนไขที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตามหลักสูตร “การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง”

5. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักสูตร “การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง”

วิธีการวิจัย

ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ สมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านน้อย หมู่ที่ 10 ตำบลจันตุม อำเภอพลับพลาชัย จังหวัดบุรีรัมย์จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอนได้แก่

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล

ตอนที่ 2 การส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตอนที่ 3 การนำผลที่ได้จากการเรียนรู้ตามหลักสูตร “การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง” ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

การเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรที่เป็นสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านน้อย หมู่ที่ 10 ตำบลจันตุม อำเภอพลับพลาชัย จังหวัดบุรีรัมย์จำนวน 30 คน เก็บทุกราย และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าความถี่ (frequencies) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าต่ำสุด (minimum)

ผลการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคลของประชากร

เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 86.7 เป็นเพศหญิง เกษตรกรเกือบครึ่งหนึ่งร้อยละ 40.0 มีอายุ 51 ปีขึ้นไป โดยมีอายุสูงสุด 76.0 ปี ต่ำสุด 34.0 ปี ค่าเฉลี่ย 47.73 ปี ร้อยละ 83.3 มีสถานภาพสมรส เกษตรกรร้อยละ 73.4 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า เกษตรกรส่วนมากร้อยละ 93.4 มีอาชีพเกษตรกรรวม ร้อยละ 70.0 มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท โดยมีรายได้สูงสุด 20,000.0

บาท ต่ำสุด 700.0 บาท และมีรายได้เฉลี่ย 5,890.0 บาท ร้อยละ 36.7 มีระยะเวลาในการประกอบอาชีพต่ำกว่า 10 ปี มีระยะเวลาในการประกอบอาชีพสูงสุด 50.0 ปี ต่ำสุด 1.0 ปี เฉลี่ย 23.07 ปี ร้อยละ 53.3 มีพื้นที่ถือครองต่ำกว่า 10 ไร่ ร้อยละ 76.6 ลักษณะการถือครองเป็นของตนเอง

การส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1) วิธีการเรียนรู้ตามหลักสูตร “การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า เกษตรกรทั้งหมดร้อยละ 100.0 ได้รับการเรียนรู้จากทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาตนเองและครัวเรือนในการเพิ่มรายได้ การลดรายจ่ายและการเรียนรู้เสริมจากการศึกษาดูงานจากบุคคลต้นแบบ กลุ่มต้นแบบ ชุมชนต้นแบบ รองลงมาเกษตรกรเกือบทั้งหมดร้อยละ 96.7 ได้รับการเรียนรู้โดยกระบวนการกลุ่มในการพูดคุย สรุปร วิเคราะห์เนื้อหา สรุปรบทเรียน และปฏิบัติการพัฒนาตนเองและครอบครัวจาก และจากการฝึกปฏิบัติในกิจกรรมการทำบัญชีครัวเรือน และได้รับการเรียนรู้ที่น้อยที่สุดร้อยละ 73.3 จากการเรียนรู้จากสื่อสิ่งพิมพ์คัดสรร

2) ระดับการเรียนรู้ตามหลักสูตร “การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียงโดยภาพรวมเกษตรกรมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.25) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความพึงพอใจมากที่สุดในเรื่อง การเรียนรู้จากทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาตนเองและครัวเรือนในการเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย (ค่าเฉลี่ย 3.83) รองลงมาคือ การเรียนรู้โดยกระบวนการกลุ่มในการพูดคุย สรุปร วิเคราะห์เนื้อหา สรุปรบทเรียน และปฏิบัติการพัฒนาตนเองและครอบครัวและการเรียนรู้ฝึกปฏิบัติในกิจกรรมการทำบัญชีครัวเรือน จำนวนเท่ากัน (ค่าเฉลี่ย 3.77) และมีความพึงพอใจน้อยที่สุดในเรื่อง อื่นๆ (ค่าเฉลี่ย 1.17)

3) การเรียนรู้เนื้อหาตามหลักสูตร “การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง” โดยภาพรวมเกษตรกรมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.50) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความพึงพอใจมากที่สุดในเรื่อง เรียนรู้การใช้ชีวิตอย่างพอเพียง (ค่าเฉลี่ย 4.27) รองลงมาคือ เรื่องแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่ประกอบด้วย หลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล สร้างภูมิคุ้มกัน บนหลักพื้นฐานการมีความรู้ คู่คุณธรรม เป็นเงื่อนไขสำคัญ (ค่าเฉลี่ย 4.23) เรื่องพอเพียง เพียงพอ ภูมิพ่อกู้แผ่นดิน (ค่าเฉลี่ย 3.90) . และมีความพึงพอใจน้อยที่สุดในเรื่อง สาธิตการตอนมะละกอและการขยายพันธุ์กล้วย (ค่าเฉลี่ย 2.83) ตามลำดับ

4) การเรียนรู้ การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง จากแหล่งเรียนรู้อื่นๆ การได้รับการเรียนรู้การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียงจากแหล่งเรียนรู้อื่นๆ พบว่า เกษตรกรทั้งหมดร้อยละ 100.0 เรียนรู้ด้วยตนเองจากการปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันเรียนรู้จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและเรียนรู้จากการร่วมประชุม /การสัมมนา รองลงมาเกษตรกรเกือบทั้งหมดร้อยละ 96.7 เรียนรู้ด้วยตนเองจากการดูโทรทัศน์และเกษตรกรส่วนน้อยร้อยละ 10.0 เรียนรู้จากเจ้าหน้าที่ภาครัฐอื่นๆ

ตารางที่ 1 การได้รับการเรียนรู้ตามหลักสูตรการดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง

(N= 30)

วิธีการเรียนรู้	ไม่ได้รับ (จำนวน/ร้อยละ)	ได้รับ (จำนวน/ร้อยละ)
1. การเรียนรู้จากการร่วมกลุ่มชมสื่อวีดิทัศน์คัดสรร (แผ่นดีวีดี / ซีดี) และการทำกิจกรรมหลังจากชมวีดิทัศน์	3 (10.0)	27 (90.0)
2. การเรียนรู้โดยกระบวนการกลุ่มในการพูดคุย สรุปล วิเคราะห์เนื้อหา สรุปบทเรียน และปฏิบัติการพัฒนา ตนเองและครอบครัว	1 (3.3)	29 (96.7)
3. การเรียนรู้จากทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาตนเองและ ครัวเรือนในการเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย	0 (0.0)	30 (100.0)
4. การเรียนรู้ฝึกปฏิบัติในกิจกรรมการทำบัญชีครัวเรือน	1 (3.3)	29 (96.7)
5. การเรียนรู้เสริมจากการศึกษาจากนิตยสารต้นแบบ กลุ่มต้นแบบ ชุมชนต้นแบบ	0 (0.0)	30 (100.0)
6. การเรียนรู้เสริมจากการพูดคุย ซักถามผู้จัดการเรียนรู้	2 (6.7)	28 (93.3)
7. การเรียนรู้จากสื่อสิ่งพิมพ์คัดสรร	8 (26.7)	22 (73.3)

ตารางที่ 2 การได้รับการเรียนรู้การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียงจากแหล่งเรียนรู้อื่นๆ

(N= 30)

แหล่งเรียนรู้	ไม่ได้รับ(จำนวน/ร้อยละ)	ได้รับ(จำนวน/ร้อยละ)
1. เรียนรู้ด้วยตนเองจากการฟังวิทยุ	12 (40.0)	18 (60.0)
2. เรียนรู้ด้วยตนเองจากการดูโทรทัศน์	1 (3.3)	29 (96.7)
3. เรียนรู้ด้วยตนเองจากการดูแผ่น ดีวีดี /ซีดี	6 (20.0)	24 (80.0)
4. เรียนรู้ด้วยตนเองจากการอ่านหนังสือ/เอกสาร	11 (36.7)	19 (63.3)
5. เรียนรู้ด้วยตนเองจากการปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน	0 (0.0)	30 (100.0)
6. เรียนรู้จากปราชญ์ชาวบ้าน/ผู้รู้/ผู้นำชุมชน	3 (10.0)	27 (90.0)
7. เรียนรู้จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	0 (0.0)	30 (100.0)
8. เรียนรู้จากเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน	2 (6.7)	28 (93.3)
9. เรียนรู้จากเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบล	10 (33.3)	20 (66.7)
10. เรียนรู้จากเจ้าหน้าที่ภาครัฐอื่น ๆ	27 (90.0)	3 (10.0)
11. เรียนรู้จากการร่วมประชุม /การสัมมนา	0 (0.0)	30 (100.0)
12. เรียนรู้จากการศึกษาคูณานกลุ่มชุมชนต้นแบบ	2 (6.7)	28 (93.3)
13. เรียนรู้จากการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	3 (10.0)	27 (90.0)
14. เรียนรู้จากแหล่งอื่น ระบุ เรียนรู้จากพ่อแม่ และผู้สูงอายุในชุมชน	23 (76.7)	7 (23.3)

3) ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดีพบว่า โดยภาพรวมเกษตรกรมีการนำไปปฏิบัติอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.58) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เกษตรกรมีการนำไปใช้มากที่สุดในเรื่อง การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและประหยัดเช่น ปัดน้ำ (ค่าเฉลี่ย 3.90) รองลงมาคือ การรักษาสุขภาพให้แข็งแรงสมบูรณ์ เช่น การทำร่างกายสม่ำเสมอ พักผ่อนเพียงพอ การบริโภคอาหารปลอดภัย (ค่าเฉลี่ย 3.80) และมีการนำไปปฏิบัติน้อยที่สุดในเรื่อง การได้รับการสนับสนุนดูแลจากกลุ่มเศรษฐกิจชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.20)

4) ด้านเงื่อนไขการมีองค์ความรู้พบว่า โดยภาพรวมเกษตรกรมีการนำไปปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.35) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เกษตรกรมีการนำไปใช้มากที่สุดในเรื่องการมีกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาพัฒนาอาชีพ (ค่าเฉลี่ย 3.53) รองลงมาคือ การมีกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน ทั้งในด้านการประกอบอาชีพ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กิจกรรมด้านสวัสดิการของชุมชน กิจกรรมที่เสริมสร้างความสามัคคี (ค่าเฉลี่ย 3.50) และมีการนำไปปฏิบัติน้อยที่สุดในเรื่อง การมีเครือข่ายองค์กรชุมชนที่มีกิจกรรมเพื่อชุมชนสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย 3.07)

5) ด้านเงื่อนไขการมีคุณธรรมพบว่า โดยภาพรวมเกษตรกรมีการนำไปปฏิบัติอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.62) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เกษตรกรมีการนำไปใช้มากที่สุดในเรื่อง คนในครัวเรือนปฏิบัติตามหลักศาสนา (ค่าเฉลี่ย 4.30) รองลงมาคือ การมีกิจกรรมสืบทอดประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญาของคนในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.23) มีและมีการนำไปปฏิบัติน้อยที่สุดในเรื่อง การจัดการชุมชนที่ดี ผู้นำมีความโปร่งใส ซื่อสัตย์ สุจริต มีคุณธรรม (ค่าเฉลี่ย 2.93)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยเงื่อนไขที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตามหลักสูตร “การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง”

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยเงื่อนไขที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตามหลักสูตร “การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง” ประกอบด้วยด้านผู้จัดการเรียนรู้และด้านวิธีการเรียนรู้ ด้านผู้จัดการเรียนรู้ พบว่า เกษตรกรเกือบทั้งหมดร้อยละ 96.7 การให้เวลาของผู้จัดการเรียนรู้ รองลงมาเกษตรกรร้อยละ 86.7 ทักษะในการจัดกระบวนการเรียนรู้ และความตั้งใจและความใส่ใจของผู้จัดการเรียนรู้เท่ากันทั้ง 2 ประเด็น ด้านวิธีการเรียนรู้พบว่า เกษตรกรเกือบทั้งหมดร้อยละ 96.7 การให้การเรียนรู้จากการได้ปฏิบัติจริงและการจัดกิจกรรมเสริมโดยการพาไปศึกษาดูงาน เท่ากันทั้ง 2 ประเด็น รองลงมาเกษตรกรส่วนมากร้อยละ 93.3 การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนรู้ได้พูดคุยแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน

ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักสูตร “การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง”

ปัญหาของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักสูตร “การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง” ด้านเนื้อหาการเรียนรู้พบว่า เกษตรกรร้อยละ 36.7 ประสบปัญหาเนื้อหาขาดรายละเอียดของปฏิบัติรองลงมาร้อยละ 30.0 ประสบปัญหาในเรื่องเนื้อหาบางเรื่องยาวเกินไป ด้านกระบวนการการเรียนรู้พบว่า เกษตรกรครึ่งหนึ่งร้อยละ 50.0 ประสบการจัดกิจกรรมเรียนรู้รองลงมาเกษตรกรเกือบครึ่งหนึ่งร้อยละ 46.7 ประสบปัญหาผู้เรียนขาดทักษะในการบันทึก

ตารางที่ 3 ระดับการนำผลที่ได้จากการเรียนรู้ตามหลักสูตร “การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจ พอเพียง” ไปใช้ใน
 ชีวิตประจำวัน

(N=30)

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย	ส่วน	
		เบี่ยงเบน	แปลผล
		มาตรฐาน	
ด้านความพอประมาณ	3.15	0.56	ปานกลาง
ด้านความมีเหตุผล	3.57	0.61	มาก
ด้านความมีภูมิคุ้มกันที่ดี	3.58	0.61	มาก
ด้านเงื่อนไขการมีองค์ความรู้	3.35	0.70	ปานกลาง
ด้านเงื่อนไขการมีคุณธรรม	3.62	0.64	มาก
รวมเฉลี่ย	3.45	0.51	มาก

อภิปรายผล และสรุปผลการวิจัย

1. การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร พบว่า สื่อบุคคล เกษตรกรส่วนน้อยร้อยละ 33.7 ได้รับข้อมูลจากเจ้าหน้าที่บริษัทเอกชนน้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเกษตรกรมีความใกล้ชิดกับหน่วยงานภาครัฐในการส่งเสริมตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง และโครงการส่วนใหญ่ในชุมชนที่ได้รับ การสนับสนุนก็เกิดจากหน่วยงานภาครัฐ ส่งผลให้ได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อบุคคล โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐมากกว่าเจ้าหน้าที่ของบริษัทเอกชน สื่อมวลชนเกษตรกรมากกว่าครึ่งร้อยละ 56.7 ได้รับข้อมูลจากวารสาร/สิ่งพิมพ์ น้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีเวลาในการอ่านวารสาร/หนังสือพิมพ์ ส่วนใหญ่ให้เวลากับการประกอบอาชีพส่งผลให้ได้รับข้อมูลทางสื่อมวลชนด้านนี้ค่อนข้างน้อย ส่วนสื่อกลุ่มพบว่าเกษตรกรมากกว่าครึ่งร้อยละ 63.3 ได้รับข้อมูลจากเวทีชุมชนน้อยที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากเวทีชุมชนเป็นเวทีที่ใช้ในการประชุมระดมความคิดเห็นในการพัฒนาสร้างสรรค์ชุมชน แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับชุมชน ส่งผลให้ได้รับข่าวสารในเรื่องการดำเนินงานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงค่อนข้างน้อย

2. การส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.1 วิธีการเรียนรู้ตามหลักสูตร “การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง”

พบว่า เกษตรกรได้รับการเรียนรู้ น้อยที่สุดในเรื่อง การเรียนรู้จากสื่อสิ่งพิมพ์คัดสรร เพราะเกษตรกรส่วนใหญ่เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงและลงมือปฏิบัติงาน จึงไม่ค่อยมีเวลาในการขวนขวายหาความรู้จากสื่อสิ่งพิมพ์

2.2 ระดับการเรียนรู้ตามหลักสูตร “การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง”

เกษตรกรมีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยในเรื่อง การเรียนรู้โดยกระบวนการกลุ่มในการพูดคุย สรุป วิเคราะห์เนื้อหา สรุปบทเรียน และปฏิบัติการพัฒนาตนเองและครอบครัวและการเรียนรู้ฝึกปฏิบัติในกิจกรรมการทำบัญชีครัวเรือน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเรียนรู้ในเรื่องการจัดทำบัญชีเกษตรกรค่อนข้างให้ความสนใจน้อยเนื่องจากเป็นเรื่องเกี่ยวกับตัวเลข และเป็นงานที่ค่อนข้างละเอียด โดยธรรมชาติเกษตรกรไม่ชอบเรื่องตัวเลขมากนัก จึงให้ความสนใจในเรื่องดังกล่าวค่อนข้างน้อย

2.3 การเรียนรู้เนื้อหาตามหลักสูตร “การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง”

เกษตรกรมีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุดในเรื่อง สาริตการตอนมะละกอและการขยายพันธุ์กล้วย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเกษตรกรเข้าใจว่า การเพาะพันธุ์มะละกอ และกล้วยเป็นเรื่องที่ค่อนข้างง่ายไม่จำเป็นต้องไปเรียนรู้ก็ได้ สามารถทำเองได้เป็นอย่างดี ส่งผลให้เกิดความพึงพอใจในเรื่องดังกล่าวค่อนข้างน้อย

2.4 การเรียนรู้ การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง จากแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ

การได้รับการเรียนรู้การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียงจากแหล่งเรียนรู้อื่นๆ พบว่าเกษตรกรเรียนรู้ที่น้อยที่สุดจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐอื่นๆ เนื่องจากเจ้าหน้าที่ที่ใกล้ชิดเกษตรกรมากที่สุดคือเจ้าหน้าที่จากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งจะทำให้ความรู้คำแนะนำ เป็นที่ปรึกษาเกี่ยวกับอาชีพการเกษตรทุกเรื่องของเกษตรกร ส่วนเจ้าหน้าที่ภาครัฐอื่นๆ อาจให้คำแนะนำด้านอื่นๆ ส่งผลให้เกษตรกรเกิดการเรียนรู้ดังกล่าวจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐอื่นๆ น้อย

2.5 การนำผลที่ได้จากการเรียนรู้ตามหลักสูตร “การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง” ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

1) ด้านความพอประมาณ พบว่าเกษตรกรมีการนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันน้อยที่สุดในเรื่อง ผลิตเครื่องอุปโภคใช้เองในครัวเรือน เช่น ทำน้ำยาล้างจาน แชมพู ผงซักฟอก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเกษตรกรคิดว่า ผลิตภัณฑ์ดังกล่าวเป็นเรื่องที่อาจทำได้ยาก และไม่จำเป็นที่จะต้องทำเองทุกเรื่อง อาจช่วยซื้อจากเพื่อนบ้านที่ทำโดยตรง และบางครั้งเกษตรกรอาจไม่สะดวกในการซื้อหิ้วเพื่อผลิตผลิตภัณฑ์ดังกล่าวทำให้นำไปปฏิบัติค่อนข้างน้อย

2) ด้านความมีเหตุผล พบว่าเกษตรกรนำไปใช้น้อยที่สุดในเรื่อง มีการนำวัสดุที่ใช้งานแล้วไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ใหม่ เช่น การทำกระเปาะจากซองกาแฟ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเกษตรกร

ส่วนใหญ่ไม่มีเวลาว่างพอในการนำวัสดุใช้งานแล้วมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ใหม่เนื่องจากไม่ค่อยมีเวลา ส่วนใหญ่อยู่ในท้องไร่ท้องนา ทำให้ไม่ได้นำไปปฏิบัติหรือนำไปปฏิบัติค่อนข้างน้อย

3) ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดี พบว่าเกษตรกรมีการนำไปใช้น้อยที่สุดในเรื่อง ได้รับการสนับสนุนดูแลจากกลุ่มเศรษฐกิจชุมชนเนื่องจาก กลุ่มดังกล่าวอาจมีการสนับสนุนให้กับเกษตรกรในหมู่บ้านค่อนข้างเยอะและให้การสนับสนุนกลุ่มที่อาจช่วยเหลือตนเองยังไม่ได้ เกษตรกรที่ร่วมโครงการจึงได้รับการช่วยเหลือหรือสนับสนุนค่อนข้างน้อย

4) ด้านเงื่อนไขการมีองค์ความรู้ พบว่าเกษตรกรมีการนำไปปฏิบัติที่น้อยที่สุดในเรื่อง การบริหารจัดการข้อมูลที่ใช้ปฏิบัติร่วมกันของชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสมาชิกภายในกลุ่มยังไม่ได้มีการทำข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับกลุ่มส่งผลให้มีการนำไปใช้ประโยชน์ค่อนข้างน้อยหรือมีข้อมูลยังไม่เพียงพอจึงเกิดการใช้งานค่อนข้างน้อย

5) ด้านเงื่อนไขการมีคุณธรรม พบว่าเกษตรกรมีการนำไปปฏิบัติที่น้อยที่สุดในเรื่อง การจัดการชุมชนที่ดี ผู้นำมีความโปร่งใส ซื่อสัตย์ สุจริต มีคุณธรรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเกษตรกรยังไม่มี ความเชื่อมั่นในตนเองหรือไม่ได้เข้าข้างชุมชนตนเองว่ามีการจัดการชุมชนที่ดี ผู้นำมีความโปร่งใส ซื่อสัตย์ สุจริต มีคุณธรรม อีกทั้งเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องส่วนตัวของผู้นำจึงไม่สามารถให้ความเห็นหรือนำไปปฏิบัติได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร

1. ด้านความพอประมาณ ควรมีการผลิตสิ่งของที่พุ่มเพื่อใช้เองหรือสนับสนุนกลุ่มที่ผลิตเครื่องอุปโภคใช้เองในครัวเรือนที่มีราคาประหยัดเป็นการลดรายจ่ายในครัวเรือน

2. ด้านความมีเหตุผล ควรมีการนำวัสดุที่ใช้งานแล้วไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ใหม่ ไม่ว่าจะ

เหลือใช้จากครัวเรือน หรืออื่นๆ เพื่อลดรายจ่ายและเพิ่ม รายได้ให้กับครัวเรือน

3. ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดี ควรมีการขอรับ การสนับสนุนดูแลจากกลุ่มเศรษฐกิจชุมชนเพื่อนำมา เป็นกองทุนในการพัฒนากิจกรรมต่างๆ ของสมาชิก กลุ่มและขยายโอกาสในการสร้างรายได้ให้กับสมาชิก กลุ่ม

4. ด้านเงื่อนไขการมีองค์ความรู้ ควรมีการ บริหารจัดการข้อมูลที่ใช้ปฏิบัติร่วมกันของชุมชนเพื่อ เป็นตัวอย่างที่ดีให้กับชุมชนอื่นๆ และข้อมูลถือว่าเป็น หัวใจหลักในการดำเนินงาน ดังนั้น ควรมีการจัดทำ ข้อมูลของกลุ่มให้สามารถใช้งานให้เกิดประโยชน์ได้

5. ด้านเงื่อนไขการมีคุณธรรม ผู้นำชุมชน ควรมีความโปร่งใส ซื่อสัตย์ สุจริต มีคุณธรรม และมีการบริหารจัดการชุมชนที่ดีเพื่อเป็นแบบอย่างหรือ ต้นแบบให้กับชุมชนอื่นๆ และสร้างความเชื่อมั่นและ ศรัทธาให้กับเกษตรกรที่อาศัยอยู่ในชุมชน

ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1. ด้านเนื้อหาการเรียนรู้พบว่า เกษตรกร ประสบปัญหาเนื้อหาขาดรายละเอียดของการปฏิบัติ เนื้อหาบางเรื่องยาวเกินไป ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการปรับเนื้อหาการเรียนรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงของเกษตรกรโดยให้กระชับเข้าใจง่าย และสามารถนำไปปฏิบัติได้

2. ด้านกระบวนการการเรียนรู้พบว่า เกษตรกรประสบปัญหาการจัดกิจกรรมเรียนรู้ และ ประสบปัญหาผู้เรียนขาดทักษะในการเรียนรู้ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติ จริงมากกว่าการบรรยาย หรืออภิปรายให้เกษตรกร ได้รับทราบ

3. ด้านการประชาสัมพันธ์ หน่วยงานที่ เกี่ยวข้องควรมีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของ เกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติตามหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และจุดเด่นของชุมชน เพื่อ เป็นตัวอย่างแก่ชุมชนที่สนใจ และน้อมนำแนวคิด ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้

4. ควรมีการประกวดเพื่อให้รางวัลแก่ เกษตรกรที่มีการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้เพื่อเป็นต้นแบบที่ดีกับเกษตรกรรายอื่นๆ และ เป็นการให้กำลังใจและเพิ่มเครือข่ายเกษตรกร

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณคุณอาจารย์ฐวัฒน์ พานิชโยทัย รองศาสตราจารย์ ดร. เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ และ รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน ที่ได้กรุณาให้ คำปรึกษา แนะนำ ทั้งในแง่ของสาระ แนวคิด ระเบียบวิธี วิจัย และแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จนสำเร็จ เกษตรกรกลุ่ม เศรษฐกิจพอเพียงบ้านน้อย หมู่ที่ 10 ตำบลจันตุมอำเภอ พลับพลาชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ที่ร่วมโครงการเศรษฐกิจ พอเพียงระยะที่ 2 ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพ รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และร่วมโครงการ ศึกษาทางไกล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

เกษแก้ว เจริญวิริยะภาพ. พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของ ประชาคมในการสร้างเศรษฐกิจชุมชน กรณีศึกษาจังหวัดพัทลุง. ปริญญาศิลปศาสตร มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยทักษิณ;2545.

จักรพันธ์ อินไสย. ปัจจัยที่มีผลต่อการนำปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติของเกษตรกรใน พื้นที่อำเภอนาหมื่น จังหวัดน่าน. ปริญญา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; 2554.

อัญชัญ อยู่สบาย. การปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงเพื่อการพึ่งพาตนเองของสมาชิก วิสาหกิจชุมชนกลุ่มไม้ อำเภอสันามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา. ปริญญาเกษตร ศาสตรมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช; 2556.